

Aan de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
de heer drs. A.G. Koenders

en

Aan de Staatssecretaris van Justitie
mevrouw mr. N. Albayrak

Utrecht, 19 november 2007

Betreft: terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers en van
vluchtelingen waarvan de verblijfsvergunning wordt ingetrokken

Hooggeachte heer Koenders
en
hooggeachte mevrouw Albayrak,

Meerdere organisaties in Nederland worden geconfronteerd met de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers en van vluchtelingen waarvan de status wordt ingetrokken. Vanuit de opgedane ervaringen hebben Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), Cordaid, International Organization for Migration (IOM), Nidos, Stichting Hersteld vertrouwen In de Toekomst (HIT), Stichting Mondiale Samenleving (SMS) en VluchtelingenWerk Nederland (VWN) besloten te komen tot een gezamenlijke visie en een gezamenlijke aanpak, waarbij ieder zoveel mogelijk complementair is aan het werk van de ander. Doel hiervan is te bevorderen dat mensen die niet in Nederland mogen blijven, veilig, waardig en met perspectief op het opbouwen van een bestaan kunnen terugkeren. Wij hopen dat deze aanpak er toe zal leiden dat voor meer mensen dan tot nu toe, zelfstandig terugkeren een goed perspectief is en dat hun terugkeer duurzaam zal zijn. Vooral economisch perspectief na terugkeer en sociale herintegratie staan bij de definitie van ‘duurzaamheid’ centraal.

Vertrekpunt voor de genoemde organisaties is dat terugkeer alleen aan de orde is voor mensen die geen vrees hebben voor vervolging in het land van herkomst of voor een wrede en onmenselijke behandeling. Bij eventuele terugkeer van 'Verdragsvluchtelingen' is van belang dat naast de individuele wens van betrokkenen als een tweede uitgangspunt het VN-Vluchtelingenverdrag met de daarin geformuleerde uitgangspunten van veiligheid, waardigheid en perspectief meegenomen worden. De deelnemende organisaties houden zich daarbij overigens ieder voor zich het recht voor om het toelatingsbeleid, waarvan het terugkeerbeleid een onderdeel is, kritisch te blijven volgen.

Met de hieronder geschetste aanpak hopen wij een basis te leggen voor een gezamenlijke ondersteuning/begeleiding van uitgeprocedeerde asielzoekers en terugkerende vluchtelingen. Het initiatief behoeft echter politieke en financiële steun om de aanpak tot een succes te kunnen maken. Wij hopen hierbij op uw beider ministeries een beroep te mogen doen.

Diversiteit

Genoemde organisaties zetten zich in het kader van deze brief in voor de terugkeer van de groep mensen waarvan na een zorgvuldige procedure is vastgesteld dat zij geen bescherming (meer) nodig hebben en Nederland moeten verlaten. Binnen die groep is sprake van een grote diversiteit. Het betreft mensen waarvan het verzoek al in het AC is afgedaan, maar ook mensen die jarenlang in procedure zijn gebleven, mensen die in het land van herkomst veel hebben meegemaakt maar die niet binnen de strenge Nederlandse toelatingscriteria vallen. Ook gaat het om mensen die een verblijfsvergunning hebben gehad die alsnog wordt ingetrokken. Vooral de laatste groep is meestal afkomstig uit een land met een recent verleden van ernstige mensenrechtenschendingen en burgeroorlogen. Zij moeten terugkeren naar een vaak nog instabiele post conflict situatie. Binnen de totale groep gaat het om jonge mensen, oude mensen, gezonde en zieke mensen, gezinnen, alleenstaanden en slachtoffers van mensenhandel. Sommigen kunnen terugkeren naar familie en naar hun oude regio, sommigen moeten terugkeren naar een plek waar zij niemand hebben en waar zij niet vandaan komen.

De terugkeervisie van de gezamenlijke organisaties is vooral gericht op asielzoekers die enige tijd in een AZC of in andere rijksopvang verblijven, dan wel enige tijd in Nederland een verblijfsvergunning hebben gehad. Voor hen is van belang dat er gelegenheid is om te investeren in hun toekomst, waar die ook moge zijn. Zo veel mogelijk maatwerk is het vertrekpunt van onze inspanningen op dit terrein.

Gezamenlijke visie

De gezamenlijke visie van de organisaties gaat er vanuit dat na aankomst in Nederland asielzoekers niet gedwongen worden in een passieve houding maar zo veel mogelijk actief moeten kunnen zijn. De activiteiten die men kan ontplooiën moeten gericht zijn op een toekomstperspectief, waarbij de vraag of dat perspectief in Nederland of elders ligt, niet van belang is. Opleidingen die zowel in Nederland als ook in het land van herkomst bruikbaar zijn, kunnen via of door bemiddeling van organisaties worden aangeboden. Goede begeleiding tijdens de asielprocedure moet het mogelijk maken dat de asielzoeker een realistisch beeld krijgt over zijn kansen om in Nederland legaal een toekomst te kunnen opbouwen. De asielzoeker moet in staat worden gesteld om goed geïnformeerd een besluit over zijn toekomst te kunnen nemen.

Voor mensen die niet (langer) in Nederland mogen blijven moet de brug met het land van herkomst worden geslagen. Zeker als men afkomstig is uit een conflict land en na jarenlang verblijf in Nederland, is men onvoldoende op de hoogte van de juiste situatie in het land, regio, plaats waar men vandaan komt en/of naar toegaat. Het helpt als men een realistisch beeld heeft van de situatie en een realistisch plan kan opstellen. Ondersteuning in Nederland en/of vanuit het land van herkomst kan daarbij nodig zijn.

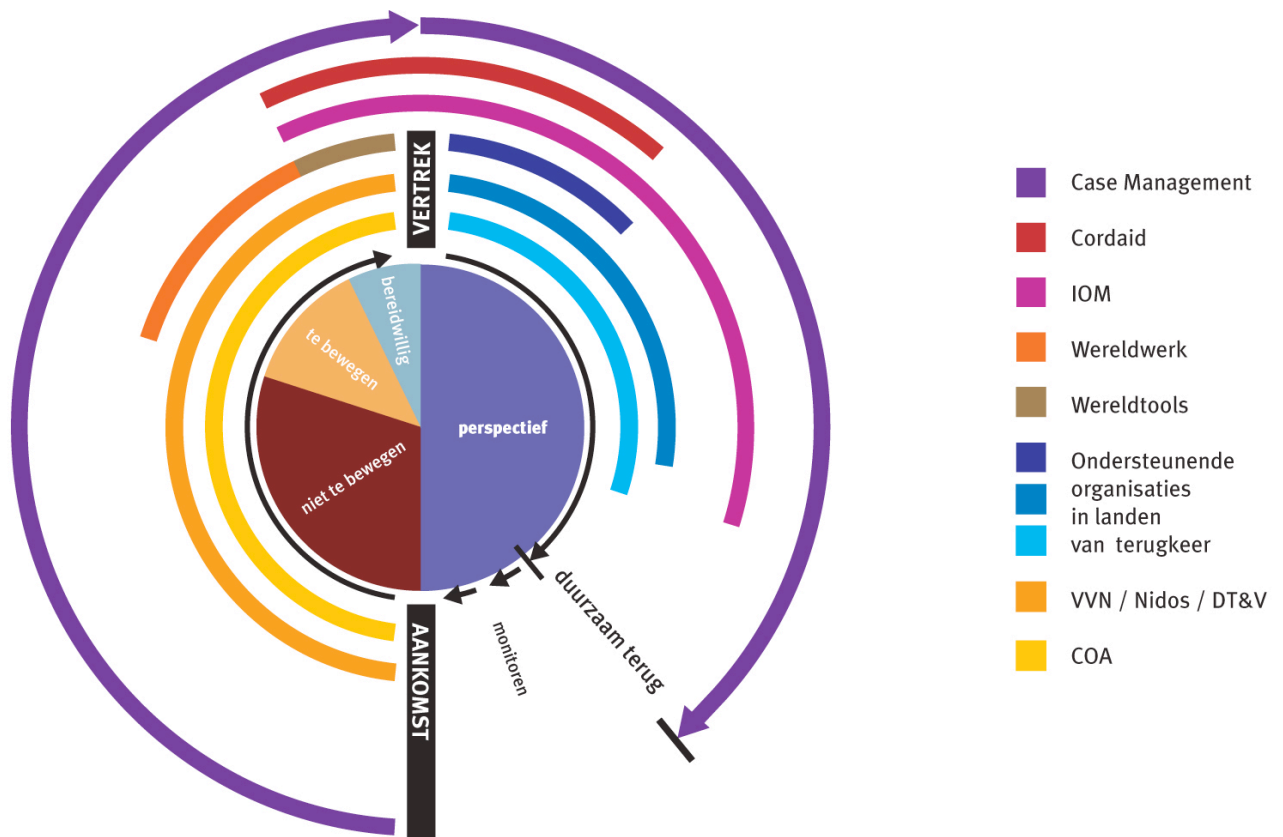
- Begeleiding
- Verwerven van woon- of bedrijfsruimte
- Arbeidsmarktbemiddeling
- Opzetten zelfstandige werkzaamheden
- Onderwijs
- Gezondheidszorg
- Psychosociale begeleiding
- Kredietverlening, microfinanciering

Het is belangrijk dat er in de terugkeer geïnvesteerd wordt. Iedere organisatie wil daaraan vanuit zijn eigen mandaat en mogelijkheden bijdragen. Of terugkeer een succes wordt is deels afhankelijk van persoonlijke factoren, maar ook van zaken die te trainen en te ontwikkelen zijn. Op dat laatste zal moeten worden geïnvesteerd. Dit zou naar onze mening moeten kunnen betekenen dat zeker mensen die hier een tijdelijke verblijfsvergunning hebben gehad, de kans krijgen om een noodzakelijke training, cursus, af te ronden of te verzekeren dat deze in het land van herkomst kan worden afgerond, voordat feitelijke terugkeer aan de orde is. Dit zou ook moeten gelden voor AMV's.

Het thema terugkeer vraagt op veel terreinen een samenhangend beleid en communicatie. Waar het gaat om de samenwerking tussen de verschillende betrokken organisaties voorafgaand aan terugkeer, waar het gaat om het vinden van geschikte lokale partners in landen van herkomst, waar het gaat om de communicatie en afstemming tussen de betrokken organisaties voorafgaand, tijdens en na de terugkeer en waar het gaat om de samenwerking tussen verschillende ministeries. De organisaties in dit samenwerkingsverband omvatten de hele keten van terugkeer zowel in Nederland als in landen van herkomst. Hierbij zal de uitbouw van de netwerken van Ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties in landen van herkomst veel aandacht krijgen.

Derden worden ingeschakeld om de aanpak steekproefsgewijs te monitoren, hoofddoel is dat deze aanpak leidt tot 'duurzame' terugkeer. De visie op terugkeer die de partners daarbij met elkaar delen kan worden gelezen in onderstaand model.

Terugkeer van asielzoekers naar landen van herkomst als onderdeel van het migratievraagstuk

Europa

Terugkeer is een onderwerp dat in veel Europese landen speelt. Informatie-uitwisseling, kennis delen en uitwisselen van 'good practices' met organisaties die in andere landen actief zijn, zal door onze organisaties worden opgepakt. Al bestaande Europese samenwerkingsinitiatieven zullen versterkt en/of uitgebreid worden.

Keuze voor landen

De aanpak die wij voorstaan, wordt uitgewerkt per land. De keuze voor die landen wordt bepaald door het aantal vluchtelingen en asielzoekers in Nederland, de kans dat ze hier geen/niet langer bescherming krijgen en de kans op succes van onze aanpak in het herkomstland. Daarnaast wordt gekeken of voor bepaalde landen in andere Europese landen misschien al initiatieven zijn genomen waarbij kan worden aangesloten. Op dit moment denken we bijvoorbeeld aan Angola en Siëra Leone. De realiteit gebiedt te zeggen dat er landen zijn waar weliswaar een terugkeerprogramma nodig zou zijn, maar waar dat (nog) niet te realiseren is, bijvoorbeeld China. De deelnemende organisaties zullen hierbij kritisch het vreemdelingenbeleid ten aanzien van bepaalde landen volgen.

De kern van de voorgestelde aanpak

De voorgestelde aanpak laat zich samenvatten in drie kernwoorden: investeren, samenwerking en duurzaamheid. Het gaat om:

- *Investeren*; aldus stellen wij een aanpak voor die er vanuit gaat dat vanaf binnenkomst in Nederland geïnvesteerd wordt in mensen, die actief zijn.
- *Samenwerking*; middels deze aanpak worden er niet meer door ieder participant eigen projecten ten behoeve van terugkeer georganiseerd, maar wordt er samengewerkt met voor een ieder de rol die past bij de eigen kwaliteiten en die een meerwaarde levert aan het gestelde doel van terugkeer. Dit geldt zowel voor de samenwerking in Nederland als daarbuiten in Europees verband en in de landen van herkomst.
- *Duurzaam*; terugkeer is in deze aanpak geen tijdelijke, maar een duurzame. Duurzaam staat hier ook voor een reëel ontwikkelingsperspectief voor de teruggekeerde asielzoeker in het land van herkomst.

Wij hopen dat uw ministeries de politieke en financiële ruimte willen bieden om onze aanpak te realiseren. Wij zijn graag tot een nadere toelichting bereid.

Hoogachtend,

N. Albayrak-Temur, algemeen directeur Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

R.B.M. Grotenhuis, algemeen directeur Cordaid

J.C.H. van der Aalst, chief of mission IOM The Netherlands

G.F.M. Verstegen, algemeen directeur Nidos

F.H. Bastiaens, directeur Stichting HIT

Z.I. Shehu, directeur SMS

E. Huizing, algemeen directeur VluchtelingenWerk Nederland